

Teme:

**Opšte informacije
Koncept detinjstva
Ljudska prava i prava deteta
Konvencija o pravima deteta**

Dr Nevena Petrušić, nevena.petrusic@gmail.com

Program aktivne nastave/učenja

- Dizajniran je na principima tzv. aktivnog (participativnog) učenja
- Podstiče studente na kontinuirano učenje
- Obezbeđuje sticanje praktično upotrebljivog znanja
- Čini proces učenja lakšim i zanimljivijim
- Doprinosi boljem uspehu na ispitu

"Bubanje" treba primeniti samo u krajnjem slučaju!!!

Tradicionalna nastava

Interaktivna nastava

Očekivani ishodi aktivne nastave/učenja

Studentkinja/student:

- Poznaje međunarodne i domaće izvore prava deteta
 - Razume ideju o detetu kao samostalnom titularu ljudskih prava i sloboda prilagođenih njegovim razvojnim potrebama;
 - Vlada pojmovima i kategorijama u oblasti prava deteta;
 - U stanju je da identifikuje prava deteta;
 - Poznaje sadržinu svakog od garantovanih prava deteta;
 - Poznaje institucionalne mehanizme za zaštitu prava deteta;
 - Ume da kritički analizira relevantnu literaturu, normativnu građu i društvenu praksu;
 - Sposoban je da prati i unapređuje razvoj prava deteta
 - Motivisan je da se profesionalno usavršava
-

Poeni u ispunjevanju predispitnih aktivnosti i na završnom ispitu

Maksimalnih 100 poena

30-50 poena - poeni stečeni ispunjavanjem predispitnih obaveza

31-50 poena - poeni stečeni polaganjem završnog ispita

10

Vođenje jedinstvene evidencije
o ispunjavanju predispitnih obaveza

Osnovi i merila za vrednovanje rada i postignuća studenata:

- ✿ Aktivnost na predavanjima
- ✿ Rad na vežbama
- ✿ Kolokvijum
- ✿ Test
- ✿ Seminarski rad/esej/kolektivni istraživački projekat

Aktivnost na predavanjima 0-15 poena

Ocenjuje se:

- ukupna aktivnost na predavanjima (učešće u diskusijama, debati, postavljanje pitanja, odgovori na postavljena pitanja, iznošenje i komentarisanje primera i sl.)

Ima se u vidu:

- stepen angažovanosti, poznavanje savremenih koncepata i ideja, poznavanje rezultata istraživanja, argumentacija ličnih stavova i sl, postavljanje pitanja

Aktivnost na vežbama 0-15 poena

- **Ocenjuje se: ukupna aktivnost na vežbama (učesće u debatama i diskusijama, iznošenje i komentisanje primera i dr.),**
 - **Ima se u vidu: stepen angažovanosti, stepen poznavanje materije, sposobnost sagledavanja i kritičke analize normativnih rešenja i stanja u praksi i dr.**
-

Kolokvijum 1-5 poena

Ocenjuje se:

- Postignuti rezultat na kolokvijumu
 - Student je kolokvirao ako je pružio tačne odgovore na sva tri postavljena pitanja; ocena zavisi od pokazanog znanja, ukupnog poznavanja materije, sistematičnosti u izlaganju i sl.
-

Test 10 poena

Student ima pravo da proveri svoje znanje putem testiranja

- **Ocenjuje se broj tačnih odgovora na testu**
 - **Studentu koji je položio test priznaje se položeno pitanje.**
-

Seminarski rad/esej

0-5 poena

Ocenjuje se:

- ✿ za seminarski rad – metodologija, način prikupljanja i analize podataka, originalnost pristupa u istraživanju, širina korišćene literature, jezik i stil i dr.;
- ✿ za esej – sagledavanje problema, kvalitet ponuđenog rešenja, izvodljivost, održivost, jezik, stil i dr.;
- ✿ za istraživački projekat – kvalitet ideje i metodologije, stepen angažovanja u empirijskom delu istraživanja, stepen angažovanja u obradi i analizi podataka, načina prezentovanja podataka, jezik, stil i dr.

Teme za esej

- 1. Kako prevazići paternatistički odnos prema deci
- 2. Pravo deteta začetog uz pomoć biomedicine da zna svoje poreklo
- 3. Ključne prepreke inkluzivnog obrazovanja
- 4. Reproktivna prava mladih – propisi i stvarnost
- 5. Pravo dece na privatnost dece i društvene mreže
- 6. Slika deteta u medijima
- 7. Medicinski eksperimenti nad decom
- 8. Izazovi u ostvarivanju prava deteta na učešće u javnom životu
- 9. Deca-migranti – propisi i stvarnost
- 10. Pravo na nediskriminaciju – propisi i stvarnost

Teme za esej

- 11. Dečiji brakovi - kako ih sprečiti?
 - 12. Deca koja žive i rade na ulici
 - 13. Pravo roditelja da uskrate medicinsku pomoć deci iz verskih razloga
 - 14. Verska nastava u školama – *pro et contra*
 - 15. Kako sprečiti ekonomsko izrabljivanje dece?
 - 16. Kako sprečiti vršnjačko nasilje?
 - 17. Uticaj medija na pojavu agresivnosti kod dece
 - 18. Deca profesionalni sportisti
 - 19. Pravo deteta na odmor i slobodno vreme
 - 20. Izazovi u ostvarivanju prava deteta na opstanak i razvoj u domaćem kontekstu
-

Ocenjivanje

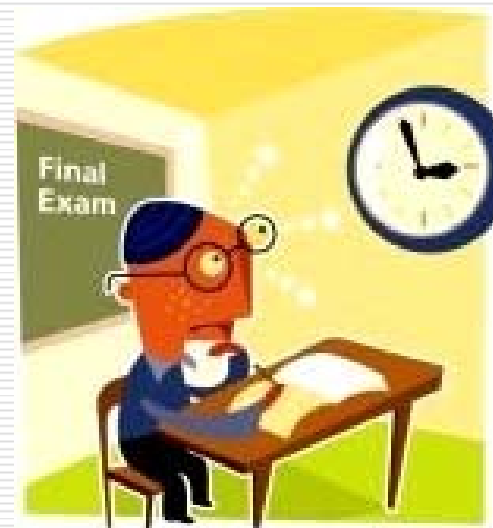
93-100 poena **10**

85-92 poena **9**

77-84 poena **8**

69-76 poena **7**

61-68 poena **6**

Ko su nastavnici?

Predavanja:

Prof. dr Nevena Petrušić

Vežbe:

Andelija Tasić, asistentkinja

Koncept detinjstva

- **Detinjstvo – socijalna kategorija**, konstrukt različit u različitim vremenima i u različitim društvima
- **Do 17. veka** – nema koncepta detinjstva (Arijes)
 - dete mala odrasla osoba, detinjstvo kratko, deca rano suočavana sa realnošću, bolešću i smrću, rano uključivanje u svet rada, preuzimanje odgovornosti... Odrasli i deca žive zajedno
- **U 17. veku javlja se svest** o detinjstvu, a dete se tretira kao posebno osetljivo, zavisno i drugačije biće
- Moralistički koncept – zagovornici podrgavanje dece strogoj i puritanskoj disciplini, “kroćenje loše prirode deteta”
- **19. vek** - moderna država – industrijalizacija –
- Položaj deteta obeležavaju:
 - Podčinjenost roditeljskoj/očevoj vlasti
 - Obaveza neograničene poslušnosti
 - Podredjenost interesima porodice,
 - Vaspitanje u duhu pripadnosti određenoj klasi/kasti...
 - Intervencija u porodične odnose radi zaštite deteta od grubih zloupotreba

Primene u konceptu detinjstva

Početak 20. veka

- Promene u odnosima roditelji/deca, društvo/država
 - Dete postaje centar porodičnih odnosa – emocionalna vrednost deteta postaje značajnija od njegove ekonomske vrednosti
 - Društveni uticaj na socijalizaciju dece – obrazovni sistem
 - Opravdanje intervencije države radi ostvarivanja dobrobiti deteta
 - Dete je "objekt", a ne ličnost, "nedovršena" osoba
 - Između dece i odraslih postoji jasna ograda, segregacija
 - Nepoverenje prema deci - dete je iracionalno, neogovorno biće, rizična populacija koju treba zaštititi
 - Odrastanje pod "kišobranom" paternalizma
 - Preterani protektivizam – zaštita podeljena između roditelja i države
-

Nove pojave

- Urbanizacija i tehnološka
 - Deca nemaju ekonomsku vrednost, ali su marketinški profitabilna
 - Produženo obrazovanje, rani susret sa drogom, kriminalom, seksualnim iskustvima – **tendencija skraćivanja detinjstva**
 - U novoj tehnološkoj – tehnička iskustva i znanja dece prevazilaze iskustva i znanja roditelja – **promena pozicije moći**
 -
-

Novi izazovi

- Kako postaviti odnos: država-roditelj-dete
 - Kako rešiti dihotomiju – zaštita i autonomija deteta
 - **Odgovor – koncept prava deteta**, afirmacija ličnosti deteta i proširivanje prostora autonomije
 - *“Sentimentalnost prema deci ne može zameniti njihovo pravo na jednaki obzir i poštovanje”*
 - Sa razvojem sposobnosti deteta uvećava se i njegovo učešće u ostvarivanju prava
 - **Dete - autonomno ljudsko biće, individualni titular ljudskih prava i sloboda, koje ostvaruje u skladu sa svojom zrelošću i razvojnim sposobnostima,**
 - Za status deteta u porodici i društvu od ključne važnosti **pravo na samoodredjenje**, koje otvara širi prostor za njegov razvoj i ostvarivanje ljudskih prava i sloboda
-

Pitanja

- ❑ Gde je granica detinjstva?
 - ❑ Kakve su podele unutar detinjstva?
 - ❑ **Dominantan pristup** – detinjstvo je faza u razvoju ljudskih bića i potrebno je uzeti u obzir posebne karakteristike svakog pojedinačnog deteta
 - ❑ **Koncept razvojnih sposobnosti**
-

Koncept "prava deteta"

- Promene u moralnom, političkom i socijalnom statusu dece
 - Uobličavanje pojma "prava deteta" – dete nije pasivni „objekt“ zaštite, već:
 - autonomni pravni subjekat
 - titular ljudskih prava i sloboda koje ostvaruje u skladu sa svojom zrelošću i razvojnim sposobnostima
 - Proširenje granica autonomije deteta:
 - proširenje poslovne i procesne sposobnosti deteta
 - konstituisanje tzv. participativnih prava
-

Ljudska prava

□ Poreklo ljudskih prava

- Pozitivist
- Predstavnic škole prirodnog prava
- Utilitarist
 - **Interes zajednice** – interes članova zajednice
 - **Dobrobit** – suštinski cilj ljudskog društva, donosi sreću većini, važnija od sreće i zadovoljstva pojedinaca

□ **Dužnost države** – da uređuju ljudska prava, uzdržavaju se od njihovog kršenja i **stvara uslove za uživanje** ljudskih prava – tzv. **pozitivne i negativne obaveze države**

- Vertikalno i horizontalno dejstvo ljudskih prava
- Uslovi za ograničenje ljudskih prava

Prava deteta

- Prava deteta eksplicitno utvrđena kao njegova posebna i samostalna prava, a ne kao prava izvedena iz dužnosti roditelja i ostalih članova porodice
- Pravima deteta komplementarna su prava/dužnosti roditelja i drugih pravnih subjekata, kao i ovlašćenja i dužnosti državnih institucija i organa
- Sadržina prava deteta konkretizovana definisanjem konkretnih materijalnopравnih zahteva

Prava deteta – medjunarodni okvir

- **Konvencija o pravima deteta** “Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori ”, br.15/90, 4/96 i 2/97
 - Fakultativni protokoli - Fakultativni protokol o prodaji dece dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji; Fakultativni protokol o učesću dece u oružanim sukobima
 - **Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda** “Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori ”, br. 9/2003
 - **Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima**, “Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori ”, br.7/71 i 4/01
 - **Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima**
 - “Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori ”, br. 7/71
-

Prava deteta – medjunarodni okvir

- ❑ **Konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahteva u inostranstvu**, "Službeni list FNRJ – Međunarodni ugovori ", broj 2/60
 - ❑ **Konvencija o građansko pravnim aspektima međunarodne otmice dece**, "Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori ", br. 7/91
 - ❑ **Konvencija MOR 182 o najgorim oblicima dečijeg rada**, "Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori", br. 2/03
 - ❑ **Evropska konvencija o ostvarivanju dečijih prava, 25.1.1996.**
 - ❑ **Evropska konvencija o priznanju i izvršenju odluka o staranju o deci i o ponovnom uspostavljanju odnosa staranja**, "Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori ", broj 1/01
 - ❑ Evropska konvencija o pravnom položaju dece rođene van braka (1975.)
 - ❑ ..
-

Važno je znati...

- Ratifikovani međunarodni ugovor
 - Deo pravnog poretka
 - Obavezuju** državu da **osigura prava** zajemčena ugovorom prema svim **osobama koje se nalaze pod njenom jurisdikcijom** – kako svojim državljanima, tako i nedržavljanima koji se nađu na njenoj teritoriji
-

Konvencija o pravima deteta – povelja dečijih prava (1989)

- Univerzalni i najznačajniji međunarodni dokument u oblasti ljudskih prava i prava deteta.
 - Uspešan **spoj protektivističkog** koncepta i koncepta prava deteta
 - Na jednom mestu **obuhvaćena sva ljudska prava koja se priznaju jednoj posebnoj grupi ljudi** - deci
 - Usvajanje Konvencije rezultat je razvoja i konsolidacije stavova u odnosu na decu i ljudska prava na međunarodnom planu
-

Polazišta:

- Nedeljivost prava/nema hijerarhije - holistički pristup
 - Dete je autonomni pravni subjekat, kome pripada korpus samostalnih prava
 - Dete je titular ljudskih prava i sloboda prilagođenih njegovim razvojnim potrebama, uključujući i građanska i politička prava
 - Dete je, u skladu sa svojim razvojnim sposobnostima, aktivni činilac života u društvenoj zajednici i samostalno odlučuje o mnogim pitanjima sopstvenog života
-

Prava deteta – sistematizacija KPD

Bazična prava deteta/principi

- Pravo na život, opstanak i razvoj (čl. 6. KPD);
- Pravo na nediskriminaciju (čl. 2. KPD);
- Pravo na uvažavanje najboljeg interesa deteta (čl.3.KPD);
- Pravo na participaciju (čl. 12. KPD)

Građanska i politička prava deteta

- Pravo na identitet;
- Sloboda izražavanja i pristup informacijama;
- Sloboda misli, savesti i veroispovesti;
- Sloboda mirnog udruživanja i okupljanja;

Ekonomska, socijalna i kulturna prava

-
-

KAKO SE MOŽE KORISTITI KONVENCIJA?

Konvencija je delo profesionalaca i stručnjaka i namenjena je, pre svega, profesionalcima:

- Nastavnicima,
 - Vaspitačima,
 - Zdravstvenim i socijalnim radnicima,
 - Advokatima,
 - Sudijama,
 - Pripadnicima svih onih profesija koji rade ili profesionalno dolaze u kontakt sa decom,
 - Roditeljima
 - Samojoj deci.
-

NEKE ZABLUDE O PRAVIMA DETETA

- Neka prava su važnija od drugih
 - Konvencija ne obavezuje, jer nije zakon
 - Deca imaju pravo da rade šta hoće
 - Mala deca ne mogu da donose odluke
 - Deca nisu dovoljno zrela da učestvuju u donošenju "važnih" odluka
 - Više prava za decu - manje prava za odrasle
 - Dajemo deci prava, a šta je sa njihovom odgovornošću?
 - Najveće obaveze u ostvarivanju Konvencije o pravima deteta pripadaju roditeljima
-

HVALA NA PAZNJI!